

VERSLAG

CRB 2021-1258

Vergelijking heffingen en grensaankopen
voor enkele drankartikelen

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Verlag van de brc Voeding – Vergelijking heffingen en grensaankopen voor enkele drankartikelen

1. Inleiding

In de loop van 2017 werd op vraag van de leden van de brc Voeding bestudeerd wat de economische impact van een btw-verhoging op de voedingsproducten en drankartikelen zou zijn (o.a. grensaankopen). Door de limieten van de beschikbare data en de onderzoeksmodellen van het Federaal Planbureau werden de werkzaamheden toen voorlopig on hold te zetten.

De leden vroegen het secretariaat om een vergelijking te maken tussen de indirecte taken op dranken in België en die in de omliggende landen (Nederland, Frankrijk, Duitsland en Groothertogdom Luxemburg). De fod Financiën heeft ons data bezorgd over *les tarifs de TVA, d'accises et de taxes sur les emballages de nombreux produits, dont les boissons alcoolisées et non alcoolisées*. Hij liet ons weten dat *les évolutions en volume sont certainement en partie en relation avec le niveau changeant des taxes ; mais d'autres facteurs tels que les variations de prix décidées par les producteurs, les modifications de schémas de consommation (par exemple Tournée minérale), ... pesent aussi sur ces évolutions*.

Deze vergelijking komt er in de context van de vaststelling dat de grensaankopen blijven toenemen. Onze leden vermoeden dat lagere niveau van indirecte taken op alcoholische dranken in het buitenland, met als gevolg lagere prijzen, één van de belangrijkste drivers zijn voor deze grensaankopen. Er is ook een sterk vermoeden dat de Belgische consument een aantal keer per jaar bereid is om relatief ver te reizen om voedingsartikelen, dranken in het bijzonder, goedkoper te kopen. Eenmaal de consument in één van de omliggende landen aan voedingsshoping doet, kan hij verder ook geneigd zijn dit te combineren met andere grensaankopen (andere 'fast mobing consumer goods', textiel en kleding...), horeca-uitstappen en toerisme.

2. Accijnzen en Europa

Belastingen hebben een maatschappelijk doel voor ogen. De overheid wil het gedrag van personen bijsturen omwille van o.a. gezondheids- en milieuoverwegingen. Accijnzen hebben tot doel het aankoopgedrag van consumenten bij te sturen. Ze werden o.a. in het leven geroepen om mensen te ontmoedigen om bepaalde producten (zoals alcoholische dranken, tabakswaaren, gesuikerde dranken...) te kopen en dus buitensporig te consumeren. Daarnaast is ook de budgettaire dimensie belangrijk. Ze vormen een publieke inkomstenbron.

Opdat accijnzen een effectieve maatregel kunnen zijn, moeten consumenten niet kunnen ontkomen aan dergelijke gedragsbijsturende maatregelen. De Europese lidstaten genieten enige vrijheid in de bepaling van de hoogte van hun accijnzen en belastingen. In de praktijk treden er daardoor tussen de lidstaten verschillen op in de hoogte van dergelijke heffingen.

Door de eenmaking van de Europese markt is het eenvoudig om voedings- en drankartikelen te kopen over de landsgrenzen heen. Verschillen in heffingen en belastingtarieven kunnen consumenten mogelijk motiveren om bepaalde aankopen over de landsgrens te doen als de resulterende prijsverschillen voldoende groot zijn.

Zeker voor een kleiner land als België, dat goed verbonden is met zijn buurlanden en waar de inwoners dus relatief vlot in het buurland geraken, kan dit aanleiding geven tot grensaankopen om hier financieel voordeel uit te halen. Volgens het laatste jaarverslag van de voedingsfederatie Fevia zouden de grensaankopen in 2019 met 3,5% gestegen zijn (639 miljoen euro) en voor de periode 2008-2019 met maar liefst 48,7% (bron: GfK).

Vanop Europees niveau erkent men dit fenomeen en vraagt men de lidstaten al enige tijd om zich, conform de filosofie van het Europese project en de eengemaakte markt in het bijzonder, te onthouden van agressieve handelsstrategieën (bv. via prijsundercutting met behulp van een verlaging van indirecte taksen) om een fiscale race-to-the-bottom te vermijden. Het laatste decennium heeft de Europese Commissie de lidstaten al herhaaldelijk opgeroepen om in dit kader beter samen te werken.

3. Vergelijking heffingen en prijzen drankartikelen: België en zijn buurlanden

3.1 Voorafgaande methodologische overwegingen

Verpakkingsheffingen

In België is, in tegenstelling tot de buurlanden, een verpakkingsheffing van toepassing op drankverpakkingen. Voor herbruikbare verpakkingen bedraagt deze heffing 1,41 €/hl, voor niet-herbruikbare verpakkingen bedraagt ze 9,86 €/hl. In de hieronder volgende vergelijkingen werd er gemakkelijkschalve steeds van uitgegaan dat het om niet-herbruikbare drankverpakkingen ging.

In België worden bedrijven die huishoudelijke verpakkingen op de Belgische markt brengen, verplicht om zich aan te sluiten bij Fost Plus. Hieraan is een ledenbijdrage verbonden die berekend wordt in functie van de soort en de hoeveelheid van verpakkingen die het op de markt brengt (systeem van Groene Punt-tarieven). De bedrijven moeten jaarlijks een online-aangifte indienen waarin alle eenmalige en herbruikbare huishoudelijke verpakkingen gerapporteerd worden die de onderneming op de Belgische markt heeft gebracht. In andere landen bestaan er organisaties die gelijkaardig functioneren.

Côtisation sécurité sociale en premixheffing

Om de consumptie van specifieke alcoholische dranken te ontmoedigen, hebben sommige van onze buurlanden gerichte heffingen ingevoerd.

In Frankrijk is op drankartikelen waarvan het alcoholgehalte hoger dan 18% is een zogenaamde 'côtisation sécurité sociale' (socialezekerheidsbijdrage) verschuldigd. Ze wordt berekend in functie van het alcoholgehalte in het product.

Wat nog ontbreekt in de onderstaande landenvergelijking, is de zogenaamde 'premixheffing'. Dit is een heffing die in sommige landen van toepassing is op de aankoop van frisdranken die gemixt worden met spirits (ook wel bekend als alcopops). De logica achter deze heffing is dat dergelijke dranken mogelijk een brug vormen voor alcoholgebruik onder jongeren. Dergelijke dranken zouden hen mogelijk jonger en meer aanzetten tot het nuttigen van alcoholische dranken. België en Nederland hanteren deze heffing niet, het GH Luxemburg en Duitsland passen ze toe op dergelijke dranken met 1,2% tot 10% vol. alcohol, en Frankrijk op premix-dranken met 1,2% tot 12% vol. alcohol. Voor dergelijke

alcopops bestaat er in België dus geen afzonderlijke heffing. Wel worden deze dranken, naargelang van de samenstelling ervan, belast als "andere gegiste dranken dan wijn of bier", als "tussenproducten" of als "ethylalcohol".

Keuze basisprijs in illustraties is niet neutraal

De basisprijskeuze in de illustraties hieronder is niet neutraal. Een lagere prijs vóór heffingen en btw vertaalt zich in kleinere eindverschillen omdat accijnzen per liter product worden geheven, onafhankelijk van de basisprijs.

Ook andere factoren naast accijnzen en belastingen bepalen finale prijsniveau

Er zijn in de realiteit ook andere factoren naast accijnzen en belastingen die het finale prijsniveau beïnvloeden.

3.2 Vergelijking van heffingen voor enkele drankartikelen

Bier

Tabel 3-1: Vergelijking heffingen op bier voor België en de buurlanden

bier 5% vol	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	0,24	0,38	0,10	0,38	0,09
Verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
Vergelijking heffingen vóór BTW: België=100%	100,00	111,90	27,97	113,07	27,68
BTW in %	21%	21%	17%	20%	19%

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

Voor bier toont de vergelijking dat de hoogte van de heffingen in België zich ergens in het midden situeert ten opzichte van de vijf onderzochte landen. In Nederland en Frankrijk zijn de heffingen op bier hoger dan die in België. In het Groothertogdom Luxemburg en Duitsland zijn ze aanzienlijk lager dan die in de andere onderzochte landen (minder dan een derde).

Om dit beter te illustreren, heeft het secretariaat een voorbeeld uitgewerkt voor eenzelfde imaginaire fles bier (5° alcohol) van 1 liter, onder drie verschillende hypothesen: basisprijs voor heffing €2,50, €5,00 en €10,00.

Tabel 3-2: Illustratief voorbeeld prijsvergelijking bier voor België en buurlanden

Bier (1l, 5° alcohol)	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	0,241	0,38	0,095	0,384	0,094
verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
BTW in %	21%	21%	17%	20%	19%
Prijs zonder heffingen €2,5	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
Totaalprijs (in €)	3,44	3,48	3,04	3,46	3,09
Vergelijking: België=100%	100,00	101,42	88,37	100,72	89,84
Prijs zonder heffingen €5	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Totaalprijs (in €)	6,46	6,51	5,96	6,46	6,06
Vergelijking: België=100%	100,00	100,76	92,26	100,00	93,82
Prijs zonder heffingen €10	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Totaalprijs (in €)	12,51	12,56	11,81	12,46	12,01
Vergelijking: België=100%	100,00	100,39	94,41	99,60	96,01

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021.

In het gekozen voorbeeld is de fles bier het goedkoopst in het Groothertogdom Luxemburg, gevolgd door Duitsland. In België is de fles bier iets goedkoper dan in Nederland. Voor Frankrijk zijn de prijzen vergelijkbaar.

Versterkte wijnen

Tabel 3-3: Vergelijking heffingen op versterkte wijnen voor België en de buurlanden

versterkte wijn 20% vol	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	1,58	1,49	0,67	1,95	1,53
Côtisation sécurité sociale	nvt.	nvt.	nvt.	0,489	nvt.
Verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
Vergelijking heffingen voor BTW: België=100%	100,00	89,05	39,90	145,74	91,26
BTW in %	21%	21%	17%	20%	19%

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

Enkel in Frankrijk worden op versterkte wijnen zoals porto meer heffingen geheven dan in België. De hoogte van de heffingen in het Groothertogdom Luxemburg op dergelijke producten is aanzienlijk lager dan die in de andere onderzochte landen. In vergelijking met België bedraagt die bijna een derde.

Om dit beter te illustreren, heeft het secretariaat een voorbeeld uitgewerkt voor eenzelfde imaginaire fles versterkte wijn (20% vol.), bv. porto, van 1 liter, onder drie verschillende hypothesen: basisprijs voor heffing €2,50, €5,00 en €10,00.

Tabel 3-4: Illustratief voorbeeld prijsvergelijking versterkte wijnen voor België en buurlanden

Versterkte wijn (1l, 20° alcohol)	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	1,578	1,493	0,669	1,955	1,53
verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
Côtisation sécurité sociale	nvt.	nvt.	nvt.	0,4887	nvt.
BTW in %	21%	21%	17%	20%	19%
Prijs zonder heffingen €2,5	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
Totaalprijs (in €)	5,05	4,83	3,71	5,93	4,80
Vergelijking: België=100%	100,00	95,60	73,37	117,39	94,90
Prijs zonder heffingen €5	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Totaalprijs (in €)	8,08	7,86	6,63	8,93	7,77
Vergelijking: België=100%	100,00	97,25	82,10	110,57	96,19
Prijs zonder heffingen €10	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Totaalprijs (in €)	14,13	13,91	12,48	14,93	13,72
Vergelijking: België=100%	100,00	98,43	88,35	105,69	97,11

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

In het gekozen voorbeeld is de fles versterkte wijn telkens het goedkoopst in het Groothertogdom Luxemburg, gevolgd door Duitsland, Nederland, België en tot slot Frankrijk.

Stille wijn

Tabel 3-5: Vergelijking heffingen op stille wijn voor België en de buurlanden

stille wijn 12% vol	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	0,7490	0,883	0,000	0,039	0,000
Verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
Vergelijking heffingen voor BTW: België=100%	100,00	104,18	0,00	4,60	0,00
BTW in %	21%	21%	14% of 17%	20%	19%

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

Voor stille wijnen zijn er grote verschillen in heffingen tussen de onderzochte landen. Zo worden in Duitsland en in het Groothertogdom Luxemburg¹ helemaal geen accijnzen geheven op deze artikelen. In Frankrijk is een zeer lage heffing van toepassing. In België en Nederland zijn echter aanzienlijk hogere heffingen van toepassing. Voor deze laatste twee is de heffing van een gelijkaardige grootteorde.

Om dit beter te illustreren, heeft het secretariaat een voorbeeld uitgewerkt voor eenzelfde imaginaire fles stille wijn (12% vol.) van 1 liter, onder drie verschillende hypothesen: basisprijs voor heffing €2,50, €5,00 en €10,00.

¹ Het Groothertogdom Luxemburg differentieert daarnaast ook het toe te passen btw-percentage in functie van het alcoholgehalte van stille wijnen. Stille wijnen met een alcoholgehalte van 13% of minder worden belast aan 14%, terwijl stille wijnen met een hoger alcoholgehalte er belast worden a rato van 17%.

Tabel 3-6: Illustratief voorbeeld prijsvergelijking stille wijn voor België en buurlanden

Stille wijn (1l, 12° alcohol)	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	0,749	0,883	0	0,039	0
verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
BTW in %	21%	21%	14%	20%	19%
Prijs zonder heffingen €2,5	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
Totaalprijs (in €)	4,05	4,09	2,85	3,05	2,98
Vergelijking: België=100%	100,00	101,06	70,36	75,22	73,45
Prijs zonder heffingen €5	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Totaalprijs (in €)	7,08	7,12	5,70	6,05	5,95
Vergelijking: België=100%	100,00	100,61	80,56	85,46	84,09
Prijs zonder heffingen €10	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Totaalprijs (in €)	13,13	13,17	11,40	12,05	11,90
Vergelijking: België=100%	100,00	100,33	86,85	91,78	90,66

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

In België en Nederland zijn de totaalprijzen gelijkaardig en hoger dan in de andere onderzochte landen. Het Groothertogdom Luxemburg kent de laagste prijzen, gevolgd door Duitsland en Frankrijk.

Sterke dranken

Tabel 3-7: Vergelijking heffingen op sterke dranken voor België en de buurlanden

sterke drank 40° vol	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	11,97	6,74	4,17	3,74	5,21
Verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
Côtisation sécurité sociale	nvt.	nvt.	nvt.	5,788	nvt.
Vergelijking heffingen België voor BTW=100%	100,00	55,88	34,51	78,93	43,18
BTW in %	21%	21%	17%	20%	19%

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

De heffingen die van toepassing zijn op spirits, zoals bijvoorbeeld sterke dranken, zijn het hoogst in België. We worden gevolgd door Frankrijk, Nederland, Duitsland en tot slot het Groothertogdom Luxemburg. In Duitsland en Nederland bedragen de heffingen voor spirits ongeveer de helft van die in België. In het Groothertogdom Luxemburg gaat het om bijna een derde van de Belgische heffing.

Om dit beter te illustreren, heeft het secretariaat een voorbeeld uitgewerkt voor eenzelfde imaginaire fles sterke dranken (40% vol.) van 1 liter, onder drie verschillende hypothesen: basisprijs voor heffing €5,00, €10,00 en €12,50.

Tabel 3-8: Illustratief voorbeeld prijsvergelijking sterke dranken voor België en buurlanden

Sterke drank (1l, 40° alcohol)	België	NL	Lux	Fr	DE
Accijns (euro per liter)	11,971	6,744	4,165	9,441	5,212
Verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
Côtisation sécurité sociale	nvt.	nvt.	nvt.	0,4887	nvt.
BTW in %	21%	21%	17%	20%	19%
Prijs zonder heffingen €5	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Totaalprijs (in €)	20,65	14,21	10,72	17,92	12,15
Vergelijking: België=100%	100,00	68,80	51,92	86,74	58,84
Prijs zonder heffingen €10	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Totaalprijs (in €)	26,70	14,21	10,72	17,92	12,15
Vergelijking: België=100%	100,00	53,21	40,15	67,09	45,51
Prijs zonder heffingen €12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50
Totaalprijs (in €)	26,70	20,26	16,57	23,92	18,10
Vergelijking: België=100%	100,00	75,87	62,06	89,56	67,79

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

Zoals op basis van de vorige tabel te verwachten is, schiet België ver boven de rest uit in termen van de prijs voor sterke dranken door de aard van de vergelijkingsbasis: de accijns bedraagt immers €11,971/liter en de gekozen basisprijs in het voorbeeld bedraagt hooguit slechts €10/liter.

Limonade

Tabel 3-9: Vergelijking heffingen op limonade voor België en de buurlanden

Limonade (7g suiker/liter)	België	NL	Lux	Fr*	DE
Accijns (euro per liter)	0,1192	0,083	0,000	0,0753	0,000
Verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
Vergelijking heffingen voor BTW: België=100%	100,0%	38,1%	0,0%	34,6%	0,0%
BTW in %	6%	9%	3%	5,5 of 10%	19%

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

Voor limonade kent België de hoogste heffingen van de onderzochte landen. In Duitsland en het Groothertogdom Luxemburg worden geen accijnzen geheven op limonade. In Frankrijk en Nederland bedragen de heffingen iets meer dan een derde van die van België. In Duitsland is het btw-tarief dat van toepassing is op dergelijke producten echter aanzienlijk hoger dan dat in de andere landen. In Frankrijk hanteert men verschillende btw-tarieven en accijnzen op frisdranken in functie van het aanwezige suikergehalte in de drank²; hier werd uitgegaan van een suikergehalte van 7g/l drank.

Om dit beter te illustreren, heeft het secretariaat een voorbeeld uitgewerkt voor eenzelfde imaginaire fles limonade van 1 liter, onder drie verschillende hypothesen: basisprijs voor heffing €1,00, €2,5 en €5,00.

² Voor een totaaloverzicht, zie: <https://bofip.impots.gouv.fr/bofip/11575-PGP.html/identifiant%3DBOI-BAREME-000038-20191230>.

Tabel 3-10: Illustratief voorbeeld prijsvergelijking limonade voor België en buurlanden

Limonade (7g suiker/liter)	België	NL	Lux	Fr*	DE
Accijns (euro per liter)	0,119233	0,083	0	0,0753	0
verpakkingsheffing niet-hebruikbare verpakking (euro per liter)	0,0986	nvt.	nvt.	nvt.	nvt.
BTW in %	6%	9%	3%	5,5% of 10%	19%
Prijs zonder heffingen €1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Totaalprijs (in €)	1,29	1,18	1,03	1,13	1,19
Vergelijking: België=100%	100,00	91,45	79,79	87,88	92,18
Prijs zonder heffingen €2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
Totaalprijs (in €)	2,88	2,82	2,58	2,72	2,98
Vergelijking: België=100%	100,00	97,73	89,38	94,31	103,27
Prijs zonder heffingen €5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Totaalprijs (in €)	5,53	5,54	5,15	5,35	5,95
Vergelijking: België=100%	100,00	100,17	93,11	96,81	107,58

Bron: tabel opgesteld door het CRB-secretariaat o.b.v. de informatie die beschikbaar is in de database in het Europese portaal 'Taxes in Europe' op 1 maart 2021

Uit deze vergelijking komt het Groothertogdom Luxemburg als goedkoopste uit de bus. Duitsland komt hier als duurste uit door het relatief hoge btw-tarief op gesuikerde dranken in vergelijking met de andere landen³.

3.3 Resultaten landenvergelijking prijzen en heffingen

In vergelijking met de buurlanden kent België relatief hoge indirecte belastingen op de onderzochte drankartikelen. De heffingen op deze drankartikelen zijn opmerkelijk lager in het Groothertogdom Luxemburg en Duitsland. Het Groothertogdom Luxemburg past in het algemeen nét iets lagere accijnzen toe dan Duitsland en de btw-percentages liggen er bovendien lager. In Frankrijk zijn op bier en versterkte wijnen hogere heffingen van toepassing maar voor limonade, sterke dranken en stille wijnen zijn ze dan weer lager. Nederland, tot slot, kent lagere heffingen op limonade, sterke dranken en versterkte wijnen maar hogere op bier en stille wijnen.

Op basis van de bovenstaande beknopte vergelijking kan men duidelijk zien dat het verschil in indirecte taksen de Belgen een financiële stimulans biedt om hun dranken in het Groothertogdom Luxemburg, en zelfs tot op zekere hoogte in Duitsland aan te kopen. De aankoop van stille wijnen is voor de Belg in Frankrijk (grote producent) interessant en tot op zekere hoogte is de aankoop van sterke dranken in Nederland door de verschillen in de accijns- en belastingsbehandeling ook voordelig. De aankoop van limonade is ook voordeliger in Frankrijk.

4. Grensaankopen drankartikelen

In een recent advies geeft de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO aan dat één Belgische consument op drie regelmatig (gemiddeld 9 keer per jaar) een landsgrens overgaat om zijn voedingsboodschappen te doen. Tussen 2014 en 2019 zouden grensaankopen van Belgische huishoudens voor dranken fors meer gestegen zijn dan hun aankopen voor deze producten in België. Voor alcoholische dranken bedroeg de stijging respectievelijk 78% tegenover 2%, voor frisdranken en mineraalwater 27% tegenover 18%, en 24% tegenover 4% voor koffie, thee en cacao.

³ Duitsland hanteert voor dergelijke artikelen immers als enige van de onderzochte landen geen lager belastingspercentage op frisdranken.

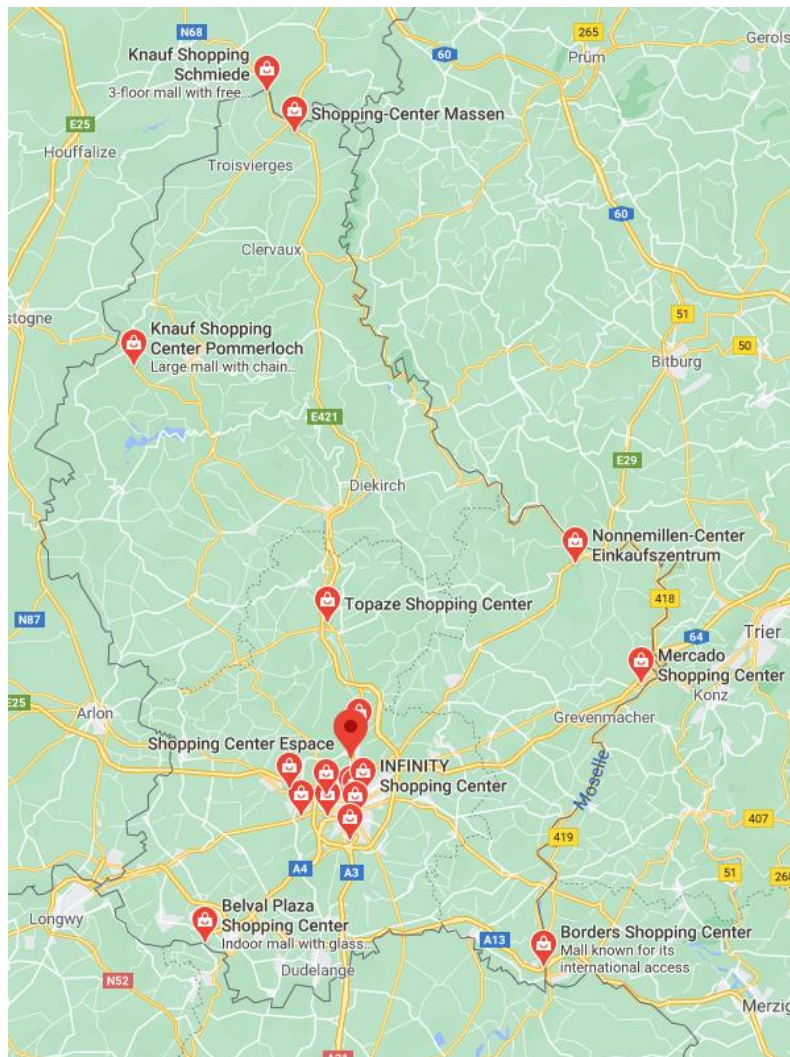
4.1 Enkele motiveredenen

Heel wat economen zouden in eerste instantie de prijselasticiteit van de vraag naar dergelijke producten bestuderen. Hiermee gaan ze na of mensen al dan niet gemotiveerd kunnen worden om grensaankopen te doen met behulp van instrumenten als heffingen en belastingen. Een analyse van de prijselasticiteit van de vraag houdt echter nog geen rekening met andere aspecten die zo'n grensaankopen al dan niet direct kunnen beïnvloeden, zoals bv. de eenvoud om aldaar te geraken en te winkelen, en andere factoren die de voorkeuren van de consumenten kunnen beïnvloeden. Daarnaast is het ook mogelijk dat sommige consumenten over de grens winkelen omdat er bepaalde producten verkocht worden die bij ons niet worden aangeboden.

Het is plausibel dat de huidige sanitaire crisis de mogelijkheden van consumenten en/of hun vertrouwen inzake grensaankopen beïnvloeden. De sluiting van de landsgrenzen tijdens de coronalockdown heeft de grensaankopen van de Belgische consument uiteraard belemmerd. Het eerder vermelde HRZKMO-advies rapporteert voor voedingsartikelen in de periode tussen het einde van het eerste en het tweede trimester van 2020 een hogere stijging in Belgische supermarkten die dicht bij de Franse grens gesitueerd zijn. Tegelijkertijd daalden de grensaankopen van Belgische consumenten in onze buurlanden met 51%. Nadat de initiële lockdown op haar einde kwam, belandden de fysieke grensaankopen terug op een niveau vergelijkbaar met dat van einde 2019.

4.2 Groothertogdom Luxemburg

Het is voor Belgische consumenten vanuit financieel oogpunt interessant om de grens met het Groothertogdom Luxemburg over te steken en om ginder drankartikelen aan te kopen. Een zoektocht via de zoekrobot 'Google Maps' wijst uit dat in het Groothertogdom Luxemburg heel wat shoppingscentra op strategische plaatsen gevestigd zijn om dergelijke grensaankopen te vergemakkelijken.

Figuur 4-1: Shoppingcentra Groothertogdom Luxemburg volgens Google Maps

Bron: zoekresultaat bekomen door 'shoppingcentrum Luxemburg' in te geven via de zoekrobot Google Maps, situatie per 15 februari 2021

Op nagenoeg iedere grote toegangspoort vanuit België per auto is er een omvangrijk shoppingcentrum voorhanden binnen een straal van een kilometer. Er is slechts één grote toegangspoort per autoweg waarmee het Groothertogdom en België verbonden zijn waar niet meteen een shoppingcentrum voorhanden is: via de E25-autosnelweg rond en de N4 vanuit Aarlen. Hier zijn de consumenten echter zeer dicht bij de hoofdstad van het Groothertogdom Luxemburg, waar ook een ruim aanbod aan winkels met dergelijke koopwaar te vinden is.

Naast handelszaken die producten verkopen waarop (lagere) accijnzen van toepassing zijn, worden in deze grote shoppingcentra ook filialen met andere economische activiteiten uitgebaat: horeca, kledingwinkels, hotels, allerhande recreatie... alsook een resem facilitaire voorzieningen voor de consument. Ze bieden met andere woorden een hele shoppingservaring aan de klanten.

4.3 Slotbeschouwingen grensaankopen

Voor de landen van oorsprong van de grensaankopers kan dit fenomeen mogelijk gepercipieerd worden als een transfer van economische activiteit en dus als een omzetverlies. Dit leidt op zijn beurt tot een direct verlies aan btw-inkomsten, accijnzen, verpakkingskosten en vennootschapsbelastingen, maar indirect ook aan werkgelegenheid die elders ontstaat en daaruit voortvloeiende inkomsten op het vlak van de bedrijfsvoorheffing en sociale bijdragen. Daarnaast komen de verpakkingen van deze grensaankopers na consumptie van de producten meestal terecht in Belgische afvalstromen.

Enige terughoudendheid is echter aangewezen. Louter op basis van deze vaststellingen kan er nog niet formeel over precieze correlaties of causaliteiten gesproken worden tussen grensaankopen en de prijsverschillen voor producten die op hun beurt gedeeltelijk voortkomen uit verschillen in indirecte heffingen. Om de economische impact nauwkeuriger in te schatten, is kwalitatiever empirisch onderzoek vereist dat gebaseerd is op bv. prijselasticiteit van de vraag naar dergelijke producten, reële omzetcijfers van de bedrijven of informatie over het (grens)shoppinggedrag van de Belgen uit enquêtes.

Het is vooralsnog moeilijk om precies in te schatten hoe het koopgedrag van de Belgische huishoudens aangetast wordt door de actuele pandemie en in welke mate dit tijdelijk of blijvend van aard is. Tijdens het begin van de coronalockdown daalden de grensaankopen van de Belgische consumenten noodzakelijkerwijs beduidend, maar ze herstelden zich relatief snel van zodra de beperkingen werden opgeheven. Eenmaal de coronabedreiging stilaan wegebt en België zijn landsgrenzen heropent, is het waarschijnlijk dat Belgen weer meer drankartikelen (en aanverwante producten) gaan kopen in de buurlanden. In de context van de herstelinvesteringsplannen en de daaraan gekoppelde hervormingen, zou het verstandig zijn om de populariteit van grensaankopen bij de Belgen de voorbije jaren in het achterhoofd te houden.

Bronvermelding

BULLETIN OFFICIEL DES FINANCES PUBLIQUES – IMPÔTS (2020), *Barème – TCA – Barème des contributions sur les boissons non alcooliques*. Beschikbaar via: <https://bofip.impots.gouv.fr/bofip/11575-PGP.html/identifiant%3DBOI-BAREME-000038-20191230> [Laatst bezocht: 4 maart 2021.]

EUROPESE COMMISSIE (2010), *Study analysing possible changes in the minimum rates and structures of excise duties on alcoholic beverages*.

EUROPESE COMMISSIE (2020), *Excise duty tables: Part I – Alcoholic Beverages*.

EUROPESE COMMISSIE (2021), *TEDB – “Taxes in Europe” database*. Vrij te consulteren via: https://ec.europa.eu/taxation_customs/economic-analysis-taxation/taxes-europe-database-tedb_en [Laatst geraadpleegd op 11.02.2021]

EUROPESE COMMISSIE (2021), *Excise duties – Belgium, the Netherlands, France, Germany, Luxembourg*. Vrij te consulteren via: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/excise-duties> [Laatst geraadpleegd op 15.02.2021]

FEDERALE OVERHEIDSDIENST FINANCIËN (2021), *Accijnzen, btw en grensverkeer voor enkele drankartikelen (update 2021-01-22)*.

FEVIA (2020), *Economisch jaarverslag 2019: Economische cijfers van de Belgische voedingsindustrie voor de coronacrisis*.

FOST PLUS (2020), *Recyclageplicht voor huishoudelijke verpakkingen: Waarom aansluiten bij Fost Plus?*

HOGE RAAD VOOR DE ZELFSTANDIGEN EN DE KMO (2021), *Advies over de fysieke grensaankopen*.